

Олена СМОЛЯРаспірантка Київського національного університету
культури і мистецтв**ПРИНЦИПИ СУЧАСНОГО СТИЛЮ АР-ДЕКО
У СТВОРЕННІ ЯСКРАВИХ ДИЗАЙНЕРСЬКИХ
ПРОЕКТІВ ІНТЕР'ЄРІВ**

Анотація. В статті досліджуються принципи сучасного стилю ар-деко у створенні яскравих дизайнерських проектів інтер'єрів. Чітко окреслюються концептуальні засади, які характеризують особливості створення та організації сучасних інтер'єрів приміщень з дизайнерським смаком та неординарністю, що на сьогодні є проявом ідивідуального підходу та стилю.

Ключові слова: стиль ар-деко, дизайн інтер'єрів, концептуальні засади.

Екзотичний і яскравий, стиль ар-деко — найзагадковіший стиль ХХ ст., який миттєво скорив увесь світ і досі залишається джерелом натхнення для дизайнерів та архітекторів.

Зараз стиль ар-деко став досить популярним і увійшов у моду серед прихильників справжнього елітного інтер'єру, адже єдиний серед багатьох здатний об'єднати старовинні традиції та новизну сучасної моди, згуртувати класичні ідеї з аксесуарами екзотичного мистецтва, змішати елементи модерну з ідеалами минулого.

Дизайн інтер'єрів в чіткій стилістиці вивчають переважно дизайнери, архітектори чи мистецтвознавці. Тим часом інтер'єр у стилі ар-деко — це насамперед своєрідна форма синтезу різних мистецтв, пов'язаного з “великими стилями”, що розвивався і вдосконалювався паралельно з розвитком мистецтва, проявився в архітектурі, дизайні одягу, літературі, музиці, живописі. Одна з важливих проблем дизайну архітектури та інтер'єрів полягає в досконалому вивченні стилістичних засад, що формують реконструктивну та історичну функції цієї концептуальної характеристики.

Стиль ар-деко в архітектурі та інтер'єрах вивчали провідні вчені — Т. Агостон, Р. Арнхейм, І. Бартенев, В. Батажкова, В. Власов, Н. Єгорова, В. Ивановская, Л. Криштальова, Т.

Малиніна, Ескріт Стівен, Бівіс Хіллер та інші.

Сучасне прочитання ар-деко - стилю розкоші, багатства й пильної уваги до декору, привносить і технічні досягнення, цілком традиційні матеріали та якісно нові. Такі інтер'єри вражають своєю декоративністю, де кожна річ повинна виглядати розкішно. Вишукані колекційні декори — картини або скульптура, світильники, штори, покривала, перила, декоративна штукатурка, комод або екзотичні шпалери.

Для стилю ар-деко характерні прямі або “ламані” зігнуті лінії, чіткість і графічність форм. Від інших його відрізняє застосування декоративних елементів у вигляді зигзагів, кіл, трикутників, сонць, а також строгі вертикальні лінії, “відступаючі” форми. З-поміж матеріалів використовуються тканини, скло, бронза, кераміка, килими в кубічних візерунках [1].

Ще, тоді коли цей стиль тільки став популярним, прогрес в розвитку нових технологій відкрив еру масового виробництва меблів. Майстри ар-деко отримали академічну освіту, тому професійну майстерність і ремісничу якість виконання має в цьому художньому середовищі первинне значення. Унікальність декоративного стилю полягала в тому, що різні впливи опосередковані, трансформовані і злиті в ньому з формами і образами сучасності. Принципи структуризації форми не дають підстав називати цей стиль еkleктичним. Традиційні матеріали в архітектурі і інтер'єрах замінюються новими: прокатним металом, сталевими трубками, дзеркальним склом, бетоном, клеєною фанерою, напівкоштовними каменями. Стиль свідомо орієнтований на минуле, прагне до розкоші та втілюється в поєднанні екзотичного й примітивного мистецтва. Стиль ар-деко актуалізує та незвично поєднує в інтер'єрі східні мотиви, елементи старовини, абсолютно різні матеріали разом з новими шедеврами мистецтва першої половини ХХ ст., особливу перевагу, віддаючи кубізму. Тому “ар-деко” — не стільки композиція, скільки сума окремих складових [2].

Виробники меблів використовували для виготовлення і декору предметів обстановки алюміній, нержавіючу сталь, слонову кістку, ебенове дерево, коштовне скло, інкрустацію по дереву, шкіри екзотичних тварин - зебри, крокодила, ящірок.

Роль декоративного мистецтва у формуванні нового стилю

дуже велика. Воно стало сферою, що зберігала «класичну інфраструктуру» системи формоутворення, міжвидового синтезу, ансамблю, стильової єдності, в якій перетворення і оновлення відбувалися поступово, без ривків і руйнувань. У царині декоративного мистецтва відбувалося закріплення за творцем декоративних ансамблів подвійної функції художника і дизайнера. Для укладання нового стилю дуже важливою стала організаційна діяльність художників-декораторів, які в 1910-х роках об'єднували митців різних професій, різних творчих напрямів для участі у виставках, роботи над ансамблями інтер'єрів, а також устаткуванням для різних видів транспорту і ін.

Архітектурний стиль ар-деко як символ успішної Європи користувався популярністю в замовників. І хоча архітектура ар-деко в Америці створювалася для великого бізнесу, вона не була позначена суворою корпоративною замкнутістю. Ця архітектура повинна була привертати загальну увагу, розважати. Ефективність оформлення фасадів, колосальні розміри будівель, розкішні інтер'єри, елегантні дорогі матеріали - усе сприяло тому, щоби серед цінностей, що нестримно міняються, створити атмосферу загального задоволення і закріпити цю упевненість в масовій свідомості. Саме цим характеристикам того часу архітектура ар-деко, з її строгою симетрією, компактністю масивних об'ємів, міцно спаяних з декоративними елементами, зобов'язана своєю монументальністю і синтетичністю, що виражали гордість країни власною потужністю і благополуччям.

У добу ар-деко прихильність попереднього стилю до спектрального кольору (небесно - блакитному, яскраво - зеленому, червоному, лавандовому) змінив ахроматизм, де переважали пастельні барви. У нових моделях велику увагу приділяли формі і обробці скла. Замість яскравих кольорів в склі переважає молочність і матовість. Кутові абажури з матового скла або пергаменту ставили на поліровані хромовані металеві основи (латунь і алюміній). Застосування бакеліту і вогнетривкого пластика давало можливість використати декоративні властивості цих металів [3].

Стіни є ненав'язливим тлом для вишуканих меблів і скульптури, тому шпалери з малюнком практично не використовують. Найчастіше в інтер'єрах стіни пофарбовані однотонною

фарбою з яскравим бордюром та геометричними фігуртами — кіл, трикутників, прямокутників, зигзагів. Один з найпопулярніших візерунків - так зване "египетське півколо", що символізує схід сонця.

Колір в ар-деко переважно м'який, пастельний для стін і темний, майже чорний для меблів. Яскраві соковиті кольори — помаранчевий, зелений, червоний здебільшого присутні в орнаментах. Однією з найважливіших складових орнаменту нового стилю стали геометричні фігури - трикутники, квадрати, спіралі, кола. Віддаючи данину прагненню суспільства до технократичної цивілізації, геометричний орнамент, що втілював єднання людини і машини, немов сполучав металеву конструкцію з живою плоттю. Абсолютно новим орнаментальним мотивом стало зображення машин, пароплавів, локомотивів, літаків, аеростатів. По суті, ар-деко символізував філософію Нового часу, в якій з'єдналися машина і людина. Численні зигзаги, ламані лінії, трикутники, квадрати, кола й еліпси заповнювали поверхню предмета, надаючи відчуття активного, динамічного руху. Лінії могли розходитися під різними кутами, вибухати каскадом променів. Кола, трикутники, квадрати чергувалися, накладалися один на одного, утворювали суцільний килим, що складається з елементів, що повторюються [8].

Особливою пристрастю до кривих ліній і зигзагів відрізнялися американські художники. Роль зигзагу в архітектурному декорі або прикрасі предметів побуту була така значна, що іноді це явище, виділяли в окремий напрям, названий "стилем зигзагу". Саме зигзаг, що утілював суть індустріального розвитку, став основним художнім засобом для вираження ідеї стилю ар-деко. Численні композиції, сформовані за принципом зигзагу, були протяжними вертикальними прямими лініями, зламаними під прямим кутом. Чарівлива привабливість ар-деко передусім полягає в образно-психологічному змісті, що дозволяє створювати витончений і затишний інтер'єр, водночас вабить заможних людей з тонким смаком.

У побудові орнаменту ар-деко не обмежився використанням геометричних мотивів. Нерідко зустрічалися мотиви плину води, образ людини в орнаменті ар-деко перетворився на деякий лого-

тип — знак стилю. Орнамент ар-деко розвивався в двох напрямках: конструктивний мінімалізм і еkleктична декоративність. У першому випадку орнаментальна композиція будувалася з урахуванням форми і не заглушала її, в другому - той самий фрагмент багаторазово повторювався, заповнюючи всю поверхню.

Щодня мода дизайну приміщень набуває все вишуканіших форм вираження. Зокрема, одним з орієнтирів при створенні дизайну інтер'єру залишається мистецтво модерну та його різновид ар-деко — стиль багатий і багатогранний в якому кожен може знайти для себе щось нове і оригінальне. Саме тому сьогодні, незважаючи на естетичні ідеали століття високих технологій, він залишається актуальним для оформлення житлового простору.

Інтер'єри справляють враження швидше не єдиної композиції, а набору окремих складових або предметів меблів, тканин, художнього скла, бронзи кераміки. Таку атмосферу нерідко називали “павільйонами колекціонера”, іноді вона дійсно нагадувала музейні збірки досить різномірних речей, що знайшли притулок під одним дахом.

По суті, закони побудови житлового простору в дусі ар-деко наслідують ті ж принципи, що й інтер'єр будинку в стилі модерн. Його особливістю було і залишається наявність композиційного центру інтер'єру. Як правило, цю роль виконує вітальня. Вітається і робочий кабінет. Саме ці приміщення можуть стати найбільш сприятливими для стилізацій ар-деко, оскільки дозволяють задіяти безліч предметів і аксесуарів, що на перший погляд не мають особливої функціональності і значущості. Для архітектури епохи модерну обов'язковою вважалася наявність еркера. По можливості в архітектурі слід уникати прямих і раціональних форм. Для ар-деко, як і для стилю, модерн загалом, характерне щось інше: складні переходи з поверху на поверх і гвинтові сходи, наявність декількох рівнів в одному і тому ж приміщенні і що виявляються несподівано потайні кімнати, хитромудрої форми вікна і обов'язково цікавий дах.

Зимовий сад або простора застелена тераса для замиської архітектури того часу, вважалися чи не обов'язковим елементом. Зважаючи на близькість цього стилю до такого поняття,

як «промисловий дизайн» і враховуючи розвиток сучасних технологій будівництва, не складе особливих труднощів внести в планування певні оригінальні риси: вони ускладнять простір, наблизивши до заповітної мети — підпорядкувати інтер'єр вишуканому стилю ар-деко. При імітуванні стилю акцент слід робити на внутрішньому оформленні простору. Ар-деко є справжнім джерелом можливостей для втілення творчих фантазій. Складові облаштування в цьому стилі зобов'язані відповідати найвищому рівню оздоблювальних матеріалів. Традиційними для ар-деко матеріалами вважаються слонова кістка і перламутр, коштовні камені й позолота. У інтер'єрі неодмінно мають бути екзотичні покриття: шагренева шкіра або шкірки ящірок, не говорячи про основні оздоблювальні матеріали на зразок масиву рідкісних порід і натурального каменю. Деревина стає основним фактором інтер'єру ар-деко. Рідкісне пальмове дерево проко, яке чудово поєднується з ебеновим. Для гри забарвлень і фактур характерні насичені відтінки коричневого, усі відтінки золотого, причому в поєднанні із слоновою кісткою або перламутром. Щодо підлогових покриттів, то перевага надається паркету, причому в ідеалі художньому набірному. Величезну роль у формуванні інтер'єру відіграє текстиль. Але не лише важкі атласні портьєри або натяжні стелі. Тканини зустрічаються у вигляді матеріалу для оббивки меблів, настінних покриттів, важких скатертин на столах, килимів, а також — безліч яскравих акцентів у вигляді декоративних панно, абажурів і так далі, не можна забувати про бронзові лампи і позолочені свічники. Вази з кольорового художнього скла і важке, виготовлене з каменю, письмові прилади на секретері, кришталеві люстри і масивні торшери [1].

Ар-деко узяв у стилі модерн квіти, змішав з геометрією конструктивізму, додав до них свою пристрасть до екзотичних матеріалів і архаїчних культур і отримав форму розкоші, що не втратила актуальність досі. Останній десяток років ар-деко на вершині хвилі мистецтва взагалі по всьому світу.

Сьогодні для стилю ар-деко важливе використання оригінальних предметів екзотичних культур або предметів етнічних і примітивних мистецтв. Крім того, усі без виключення дизайнери відмічають красу, гармонію, граціозність і розкіш ар-деко.

Щоб створити такий інтер'єр, підбираються меблі в стилі ар-деко. Вони повинні виготовлятися з дорогих матеріалів, щоб підкреслити стилістику. Краще всього меблі ар-деко створювати ексклюзивні і виготовляти на замовлення. Декорування меблів в стилі ар-деко пов'язане з використанням різьблення і інкрустації. Дотримуючись вибраного стилю ар-деко, треба спостерігати, щоби меблі виділялися наявністю зігнутих геометричних ліній і зигзагоподібних форм. Для стилю ар-деко актуально не лише використання позолоти і срібла, але і інших металів, наприклад, алюмінію і нержавіючої сталі, які вигідно підкреслюють гострі кути або гнучкі силуети. Особливо популярними елементами інтер'єрів є оббивки меблів, що імітують шкури тварин, особливо зебри. У цьому, наприклад, і проявляється своєрідне використання етнічних мотивів у стилі ар-деко.

Створюючи інтер'єр в стилі ар-деко, треба використовувати картини, плакати, фото. Відмінним доповненням ар-деко є також декоративні мотиви клавіш, струнних жіночих силуетів.

Повинен бути контраст, енергійні, яскраві відтінки, що композиційно втілюють динаміку та гармонію в цілому. Стиль ар-деко заснований на використанні протилежностей, що привертають увагу і дають відчуття непересічності, підкреслюють креативність і смак. Контрастні відтінки можна використати при обробці стель і стін, в декорі меблів, при розставлянні аксесуарів [5].

Відображення предметів екзотичних культур, стають статуетки з бронзи, скла, кераміки, слонової кістки. Вазы, підставки, свічники, скриньки і інші дрібнички завжди незамінні для декору інтер'єру у будь-якому стилі. У разі стилю ар-деко підбираються усі ці речі в екзотичному стилі, близькому до єгипетської, африканської, китайської, індійської культури. Вони будуть не лише доказами ар-деко, але і предметом унікальної колекції яскравого концептуального інтер'єру.

Можна виділити такі принципи в створенні яскравих дизайнерських проектів інтер'єрів: асиметрія; контраст; використання геометричних орнаментів; застосування дорогих матеріалів; чітка закономірність; наявність об'ємних форм; виразність ідей

етнічних культур; обов'язковий шик.

Стиль ар-деко доступний сьогодні заможним людям, що прагнуть до розкоші і елітного способу життя. Стиль ар-деко не терпить підробок, які позбавляють його справжньої елегантності, перетворюючи на крикливий і позбавлений смаку. Не випадково стиль ар-деко був популярний для оформлення інтер'єрів розкішних кінотеатрів і океанських лайнерів, що представляють сфери життя світської еліти. Стиль ар-деко націлений на багатство і комфорт, він не терпить аскетизму і холодної обачності мінімалізму.

1. *Ивановская В.И.* Орнамент стиля Ар Деко. — М.: "В. Шевчук", 2003. — 208 с. 2. *Бартеков И.А., Батажкова В.Н.* Очерки истории архитектурных стилей. — М.: Изобразительное искусство, 1983. — 264 с. 3. *Агостон Т.* Теория цвета и его применение в искусстве и дизайне. — М.: Мир, 1982. — 173 с. 4. *Кришталева Л.* Стили интерьера от классики до авангарда. Планировка и оформление. — М.: Ниола XXI век, 2005. — 96 с. 5. *Власов В.Г.* Стили в искусстве // Словарь изобразительного искусства: в 8 т. Т.1. — СПб.: Кольна, 1995. — 672 с.

Annotation

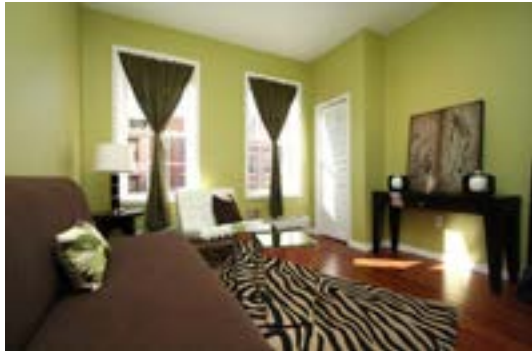
Olena Smolyar. Principles of modern art deco style in creating bright interior design projects. The article examines the principles of modern art deco style in creating bright interior design projects, clearly outlines the conceptual principles that characterize features of creation and organization of modern interior spaces with designer taste and eccentricity - the manifestation of nowadays individual approach and style.

Key words: style art deko, design of interiors, conceptual principles.

Аннотация

Елена Смоляр. Принципы современного стиля ар-деко в создании ярких дизайнерских проектов интерьеров. В статье исследуются принципы современного стиля ар-деко в создании ярких дизайнерских проектов интерьеров. Четко очерчиваются концептуальные принципы, которые характеризуют особенности создания и организации современных интерьеров помещений с дизайнерским вкусом и неординарностью, что на сегодня есть проявлением индивидуального подхода и стиля.

Ключевые слова: стиль ар-деко, дизайн интерьеров, концептуальные принципы.

Принцип виразності етнічних культур

Принцип наявності обтікаючих форм

Принцип композиційного контрасту форм і кольору